

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

*I.М. Барна
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
birine21@gmail.com
I.Barna*

Annotation

In modern conditions, the interaction of society and nature is often manifested in the emergence, reconstruction, modernization of various types of economic objects, which is necessarily accompanied by a change in parameters, qualitative and quantitative characteristics of the environment. Environmental impact assessment was among the methods and mechanisms that would ensure an environmentally safe environment, preventing negative environmental implications

Key words: environmental impact assessment, planned activity, subject of management, public hearings.

Сучасні екологічні реалії в світі, регіоні чи країні відображають розвиток людства, що неодмінно супроводжується зміною параметрів, якісних та кількісних характеристик довкілля. В результаті формуються стани, ситуації, які екологи описують як екологічні проблеми, кризи чи катастрофи. Їх формування та розвиток перетворили соціально-економічне зростання в чинник негативного впливу, мінімізація якого дозволить людству вижити. Цей факт сприяв пошуку шляхів гармонізації взаємодії соціуму і природи, насамперед, таких, які б мали превентивний характер. Саме з таких причин свого часу з'явились екологічна оцінка, екологічна експертиза, стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля (ОВД). Вони впроваджувались як дієві засоби екологічної політики на рівні регіонів та держав [1,2].

Оцінка впливу на довкілля є новим механізмом забезпечення сталого розвитку та екобезпеки, що має на меті унеможливити реалізацію екологічно збиткових господарських об'єктів, шляхом аналізування проєктної документації планованої діяльності. Доволі недавнє (з грудня 2017 р.) впровадження процедури оцінки впливу на довкілля вказує на актуальність досліджень через потребу вдосконалення її механізмів, які мали б забезпечити превентивний характер та реалізацію принципів гласності та прозорості.

Фахівці одноставно схвалюють здійснення оцінки впливу на

довкілля щодо проєктної документації, наголошуючи на перевагах для суб'єктів господарювання та громадськості. Потенційні інвестори у процесі ОВД отримують «бонуси», зокрема матеріальні (економія витрат на відшкодування екологічних збитків, утилізацію відходів, лікування персоналу, збільшення продуктивності проєкту на основі аналізу альтернатив, впровадження матеріало-, водо- та енергозбережних заходів та ін.). Населення на територіях майбутнього будівництва завдяки ОВД отримує безпечніше для життя і здоров'я довкілля, деклароване ст. 50 Конституції України [3] (для проживання, праці, відпочинку), що забезпечує покращення здоров'я, збереження біорізноманіття, оптимізацію обсягів використання ресурсів.

Проте переваги проведення ОВД залишаються непоміченими, насамперед, громадськістю. Вона у більшості випадків ігнорує своє право раціонально впливати на проєкт на стадії підготовки звіту з ОВД після оприлюднення «Повідомлення про плановану діяльність». Матеріали аудіофіксації громадських слухань доводять, що місцева громада проявляє більшу активність безпосередньо на громадських слуханнях, що відповідає букві закону, проте переводить інвесторів в категорію антагоністів. Такий характер взаємодії між населенням та потенційними інвесторами не можна вважати оптимальним та конструктивним, оскільки зауваження та пропозиції до проєкту, висловлені на громадських слуханнях є обов'язковими до врахування, проте можуть вимагати додаткових досліджень (а, отже, коштів) з боку інвестора та втрат у часі.

Загалом оцінка впливу на довкілля є процедурою здійснення оцінки планованої діяльності, що відповідає принципам державного регулювання, гласності та прозорості. Процедура оцінки впливу на довкілля, передбачена ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» є інструментом, який дозволяє усім зацікавленим сторонам – громадськості, органам державної влади та органам місцевого самоврядування й суб'єктам господарювання – спільно напрацьовувати рішення, які б відповідали концептуальним засадам сталого розвитку шляхом унеможливлення реалізації екологічно недопустимих та екологічно збиткових проєктів.

Список використаних джерел:

1. Miedzinski et al. Assessing Environmental Impacts of Research and Innovation Policy. Study for the European Commission, Brussels. (2013) doi.org/ 10.2777/64779
2. Барна І. ОВД як механізм забезпечення екологічної безпеки. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Географія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. № 1 (Вип. 46). С. 215-224. doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.27

3. Конституція України. URI :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 02.11.2022 р.).

ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Л.В.Бондаренко

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Voiko4@i.ua*

Основними викликами розвитку сучасного суспільства є технічний прогрес і економічне зростання, які і формують техногенний тип розвитку. Наприклад, в середньому на 1 тунну вироблених товарів витрачається понад 30 тонн невідновлюваних природних ресурсів, причому ця тенденція продовжує зростати – частково внаслідок збільшення чисельності населення, але в основному через економічне зростання в Китаї та Індії. Жителі країн, що входять в Організацію Європейського співробітництва і розвитку, споживають в середньому в 20 разів більше невідновлюваних ресурсів, ніж, наприклад, в'єтнамці. – нераціональне використання відновлюваних ресурсів (ґрунту, лісу) зі швидкістю, яка перевищує можливості їх природного відтворення та відновлення; Наприклад, за даними звіту Living Planet Report ("Жива планета") міжнародної організації Всесвітній фонд дикої природи, люди використовують на 30% більше ресурсів, ніж планета в змозі відтворити. За останні роки водоспоживання зросло приблизно в 10 разів. Експерти прогнозують, що до 2030 року людству знадобляться дві планети для задоволення своїх потреб у природних і харчових ресурсах. – обсяги забруднень і відходів, які перевищують асиміляційні здатності навколишнього середовища. Наприклад, сьогодні 75 % світових відходів, а це близько 300 млрд. тонн на рік, виробляють жителі західних країн і США – шоста частина населення світу. Кошти, які витрачаються державами на ліквідацію наслідків техногенних аварій, більш ніж на порядок перевищують витрати, які виділяються на забезпечення техногенної безпеки. Наприклад, в більшості індустріально розвинених країн екологічний збиток від техногенної діяльності визначається на рівні 3 – 6 %, а витрати на природоохоронні цілі значно менше. Так, відповідно до даних Євростату у більшості держав країн-членів ЄС частка сектору природоохоронних витрат коливалася між 0,3 % і 0,7 % ВВП. Нідерланди виділяли на охорону навколишнього середовища 1,4 % свого ВВП, Данія 1,1 %, в той час як Латвія і Естонія менше 0,2 %. В результаті до таких критеріїв як економічність і продуктивність додається ще один – безпека. Соціологи та філософи, досліджуючи розвиток цивілізації в кінці